

Наталія КОВАЛЬЧУК, Ірина ПОБІГУН, Юлія МОЙСА
ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ НАФТОГАЗОНОСНОСТІ РОДОВИЩ І
СТРУКТУР ЗОВНІШНЬОЇ ЗОНИ ПЕРЕДКАРПАТСЬКОГО
ПРОГИНУ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРСПЕКТИВНІСТЮ ПОШУКУ
НАФТОГАЗОНОСНИХ ОБ'ЄКТІВ

Інститут геології і геохімії горючих копалин НАН України, м. Львів,
e-mail: igggk@mail.lviv.ua

Процеси нафто- та газоутворення в земній корі відбуваються в умовах поєднання низки геологічних факторів: тектонічна будова та спрямованість тектонічних рухів у межах досліджуваної території; палеогеографічні та фаціальні умови накопичення осадів; колекторські властивості порід, що складають розріз; гідрогеологічні, гідрохімічні та термодинамічні умови даної території та ін. Однак, серед цих факторів, що контролюють розвиток процесів утворення та накопичення нафти і газу, провідна роль належить регіональній тектоніці та палеотектоніці. Режимом та спрямованістю тектонічних рухів у часі та просторі визначаються просторове розташування крупних седиментаційних басейнів та регіональних піднять, а також зміни у часі та просторі літолого-фаціальних умов нагромадження осадів в їх межах, а отже, і умов формування та розміщення областей регіонального нафтогазоутворення та нафтогазонагромадження, які пов'язані з вказаними седиментаційними басейнами. Крім того, від тектонічних умов залежить утворення різних структурних форм, які можуть виконувати роль пасток нафти і газу структурного типу; виклинювання пластів у напрямі підйому верств, розвиток диз'юнктивних і плікативних дислокацій, соляного тектогенезу, глиняного діапїризму, утворення шар'яжів та насувів, котрі за сприятливих умов можуть бути екранами для покладів вуглеводнів.

Тектонічним режимом контролюється виклинювання пластів чи зміна проникних порід непроникними, стратиграфічні незгідності та інші геологічні явища, з якими пов'язане формування нафти і газу літологічного та стратиграфічного типів; зміни в просторі та часі розташування областей живлення та розвантаження пластових вод; виникнення та розвиток процесів міграції нафти і газу та зміна її напрямків в часі і просторі (процеси міграції відбуваються в тісному зв'язку з палеогідрогеологічними умовами, від яких залежать особливості збереження або руйнування покладів. Велика різноманітність покладів нафти і газу зумовлює певні вимоги до принципів їх класифікації, яка повинна відображати головні особливості формування пасток, з якими генетично пов'язане утворення відповідних покладів . За цим принципом виділяють:

1. Клас структурного типу – процес формування скупчень нафти та газу контролюється структурним фактором. Пастками виступають локальні структури різного походження, структурні закладення монокліналей, а також диз'юнктивні порушення, що екранують в певних умовах скупчення нафти і газу. Тут слід виділити зони нафтогазонакопичення, приурочені до регіональних лінійно витягнутих піднять: формування зон нагромадження цього типу зумовлене наявністю регіональних ліній на витягнутих піднять-

тях, що складаються з ряду локальних антиклінальних та куполовидних структур, які тісно пов'язані між собою умовами формування. Зони нафтогазонакопичення регіональних розривних порушень: цей тип зон нагромадження відкладів нафти та газу формується вздовж крупних регіональних розривних порушень. Як свідчить аналіз умов розташування скупчень нафти і газу в межах Більче-Волицької зони Передкарпаття, простежується генетичний зв'язок смуг родовищ вуглеводнів з регіональними розривними порушеннями – Краковецьким, Судово-Вишнянським, Калуським та ін.

2. Клас літологічного типу – характер пастки та умови залягання порід, що беруть участь в будові колектора, зміна їх фізичних властивостей по простяганню, лінзовидний характер залягання та ін. контролюється літологічним фактором. Зони нафтогазонагромадження, приурочені до піщаних утворень вздовж прибережних частин древніх палеоморів. В складі цього типу виділяються два підтипи: зони нагромадження вуглеводнів, приурочені до похованих прибережних піщаних валоподібних утворень – барів та зони, поховані в піщаних прибережно-дельтових утвореннях палеорік.

3. Клас стратиграфічного типу – утворення скупчень та покладів нафти і газу відбувалося завдяки незгідному перекриттю колектора практично непроникними утвореннями молодшого віку. Пастками для покладів є ділянки зрізання та незгідного перекриття колектора слабопроникними чи непроникними породами. Прикладом цього типу є нафтовий поклад у палеогенових відкладах Лопушнянського родовища у піднасуві Покутсько-Буковинських Карпат.

4. Клас змішаного походження. Зони нафтогазонакопичення літолого-стратиграфічного типу. До цього типу відносяться зони, у формуванні яких однакова роль належить літологічному та стратиграфічному факторам. Умови, сприятливі для утворення комбінованих пасток даного типу, можуть скластися в зонах виклинювання окремих літолого-стратиграфічних комплексів, стратиграфічно незгідно перекритих практично газонафтонепроникними відкладами більш молодого віку. Саме такі умови можна спостерігати в смузі розвитку Городоцького розлому, де відбувається виклинювання окремих горизонтів дашавської світи. В межах досліджуваної території наявні всі з перелічених класів локальних скупчень. Провідна роль належить структурному фактору, однак значна кількість родовищ утворена шляхом сукупного впливу різних чинників. Очевидно, що генетичний підхід дозволяє не лише виявити закономірності нафтогазонагромадження, але й відповідно орієнтувати практику пошуково-розвідувальних робіт на нафту і газ.